

REFORMA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA: REALITATE, NECESITATE ȘI PROVOCARE

ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL REFORM IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: REALITY, NECESSITY AND CHALLENGE

DOI: [https://doi.org/10.52327/1813-8489.2022.2\(114\).01](https://doi.org/10.52327/1813-8489.2022.2(114).01)

CZU: 35.071.55(478)

Violeta TINCU,
doctor, conferențiar universitar interimar,
Academia de Administrare Publică

SUMMARY

The paper's author analyzes the administrative-territorial reform in the Republic of Moldova in terms of 3 issues addressed: existing reality, perceived necessity, and challenges to face. To achieve the said purpose, the author's opinions have been confronted with existing legislative framework and with opinions expressed by foreign and domestic experts, as well as with lessons learned from reforms already implemented. The need for such a study has been dictated by the fact that the problems of reforms have been either approached during forums and discussion platforms, or in studies developed by foreign experts. There is, however, a need for a scientific approach. At the end of the paper challenges of an eventual reform have been listed, as identified by the paper's author.

Keywords: reform, local government, administrative-territorial organization, reality, necessity, challenges, Republic of Moldova.

REZUMAT

În prezentul articol autorul analizează reforma administrativ-teritorială în Republica Moldova sub 3 aspecte: al realității existente, al necesității percepute și al provocărilor de înfruntat. În acest sens, opiniile autorului au fost contrapuse cu prevederile legislației, cu opiniile experților autohtoni și străini, precum și cu experiențele unor reforme deja îndeplinite. Necesitatea unui astfel de studiu a fost dictată de faptul că problemele reformei sunt abordate sau în cadrul unor forumuri sau platforme de discuții, sau în studii elaborate cu implicarea unor experți din afara țării, fiind însă necesară o abordare științifică. La final sunt evidențiate provocările unei eventuale reforme, identificate de autorul articolului.

Cuvinte-cheie: reformă, administrație publică locală, organizare administrativ-teritorială, realitate, necesitate, provocări, Republica Moldova.

Reforma administrativ-teritorială în Republica Moldova: realitate. limbii române definește realitatea în felul următor: 1) Existență efectivă, obiectivă;

2) Fapt concret, lucru real, stare de fapt; 3) Adevăr [4].

Evident, înainte să examinăm oportunitățile și provocările unei reforme este necesar să analizăm starea actuală a organizării administrativ-teritoriale, atât de jure, cât și de facto.

Astfel, pornind de la prevederile legislative, și anume de la Legea nr. 767/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, observăm că la articolul 17 se stipulează: „Formarea, desființarea și schimbarea statutului unității administrativ-teritoriale se efectuează de către Parlament după consultarea cetățenilor”, iar o unitate administrativ-teritorială de sine stătătoare „se formează dacă are o populație, de regulă, de cel puțin 1500 de locuitori și dispune de mijloace financiare suficiente pentru întreținerea aparatului primăriei și instituțiilor sferei sociale” [6, art. 17, al. 2].

Cu alte cuvinte, cadrul normativ în vigoare stipulează două condiții pentru a înființa unități administrativ-teritoriale, și anume a) nr. minim al populației și b) capacitatea financiară de a întreține instituții publice.

Mai mult decât atât, în cazuri excepționale, Parlamentul poate stabili, prin lege organică, formarea unei unități administrativ-teritoriale de sine stătătoare cu un număr de locuitori mai mic decât cel prevăzut anterior, modificând anexa Legii 764/2001. Modificarea hotarelor unității administrativ-teritoriale cauzată de necesitatea transferării localităților dintr-o unitate administrativ-teritorială în alta, precum și transferarea centrului administrativ se efectuează de către Parlament după consultarea cetățenilor [6, art. 18].

Însă, Legea 764/2001 a fost adoptată în 2001, iar noi actualmente ne aflăm în 2022, și am ajuns, după cum vom vedea în cele ce urmează, în situația că practic fiecare caz din Moldova este unul excepțional, în sensul art. 17 al Legii 764/2001.

Considerăm oportun aici de a menționa

că autorul Aurel Sîmboteanu identifică câteva criterii de formare a unei unități administrativ-teritoriale [12, p. 78]:

- criteriul economic care prevede posibilitatea unităților administrativ-teritoriale de a asigura dezvoltarea economică a teritoriului; crearea bazei impozabile care are menirea să asigure partea de venituri a bugetelor publice a unităților administrativ-teritoriale; asigurarea dezvoltării în complex a teritoriului, inclusiv a infrastructurii sociale;

- criteriul demografic, care are la bază analiza indicilor referitor la numărul populației ce locuiește în unitatea administrativ-teritorială, densitatea ei la un kilometru pătrat, structura socială, procesele migraționiste;

- criteriul geografic, care presupune o amplasare în aceeași unitate administrativ-teritorială a comunităților compact distribuite în spațiul învecinat și existența căilor de comunicare între localitățile ce fac parte din unitatea administrativ-teritorială respectivă;

- criteriul istoric, care prevede respectarea tradițiilor și asigurarea continuității în organizarea administrativ-teritorială bazată pe factori obiectivi de apartenență istorică a comunității date la o anumită unitate administrativ-teritorială;

- criteriul etnic, care presupune oportunitatea amplasării în aceeași unitate administrativ-teritorială a comunităților compact așezate în care locuiește populație de aceeași etnie [12, p. 78].

Totodată, optimizarea organizării administrativ-teritoriale poate fi obținută numai pe calea aplicării concomitente a tuturor criteriilor, reieșind din unitatea lor și din capacitatea de a se completa și de a interacționa. Nici unul din criterii nu trebuie să ocupe o poziție dominantă ori să fie înlăturat. Aceasta poate să provoace erori serioase, care pot da naștere unor tensionări sociale cu consecințe negative [12, p. 78].

Confruntând opiniile experților cu prevederile normative, observăm că singurele criterii care sunt luate în considerație în statul nostru la înființarea unităților administrativ-teritoriale sunt, în primul rând, cel demografic și apoi cel economic, iar în unele situații – și cel etnic, în Moldova existând și unități administrativ-teritoriale formate pe criteriu etnic, și ne referim aici evident la Găgăuzia.

Însă, realitatea anului 2022 diferă totalmente de cea a anului 2001, situația demografică și economică schimbându-se cardinal, și nu în bine. În statul nostru, însă, se aplică în continuare criteriile demografic și economic din 2001 la stabilirea unităților administrativ-teritoriale.

Realitatea fizică demonstrează că statul Republica Moldova este fragmentat, fărâmițat chiar, din punct de vedere administrativ-teritorial. DAR, în Republica Moldova statul este și depopulat. Conform statisticii oficiale, în Republica Moldova erau:

- În 2001 – 4 264 300 locuitori [1, p. 33]
- În 2020 – 2 640 438 locuitori [2, p. 38].

Astfel, numărul populației a scăzut mult, însă paradoxal, aparatul administrativ a crescut. Astfel, conform statisticii oficiale, nr. de angajați bugetari (și aici statistica oficială îi include pe angajații din administrația publică; învățământ; sănătate și asistență socială), este următorul:

- În 2001 – Administrație publică - 50 mii, învățământ -101 mii, sănătate și asistență socială - 71 mii [1, p. 70].

- În 2019 – Administrație publică - 53,5 mii, învățământ - 108,6 mii, sănătate și asistență socială - 68,2 mii [2, p. 69].

Realitățile statistice în administrația publică locală sunt, după cum urmează – pentru fiecare 100.000 locuitori revin 26.4 unități administrativ-teritoriale, ceea ce este mai mult decât în cele mai fragmentate țări europene, în plus avem 4-6 funcționari publici angajați în cadrul administrației publice locale de nivel unu, nemaivorbind de

principala problemă cu care se confruntă sectorul public, și anume deficitul profund de resurse umane.

Aceste date statistice, contrapuse cu prevederile normative existente, ne demonstrează că realitatea actuală este cu totul alta decât cea în care a fost creată actuala organizare administrativ-teritorială, lucru care ne demonstrează necesitatea reformei administrativ-teritoriale în Republica Moldova.

Reforma administrativ-teritorială în Republica Moldova: necesitate. Dex-ul limbii române definește necesitatea în felul următor: 1) Ceea ce se cere, se impune să se facă; ceea ce este de absolută trebuință; 2) trebuință, nevoie [4].

Experiența anilor de independență demonstrează că reforma administrației publice locale în Republica Moldova este înțeleasă doar ca un proces de adoptare a unor noi acte normative, care să le înlocuiască pe cele învechite sau prin amendarea acestora în funcție de interesele de moment [16, p. 64]. Nu se înțelege că o veritabilă reformă a administrației publice locale este mult mai complexă decât reorganizarea administrativ-teritorială [16, p. 70].

Necesitatea reformei administrativ-teritoriale este dictată de mai multe motive, în special dorim să ne concentrăm pe următoarele:

- Sistemul actual de administrație publică este depășit și incapabil să facă față rigurilor timpului.

- Moștenirea sovietică, care e prezentă nu doar în unele cuvinte din lexiconul administrativ (raion, președinte de raion etc.), dar, destul de frecvent, și în modul de funcționare. Uniunea Sovietică însă nu mai există de peste 30 de ani.

- Organizarea administrației publice locale nu trebuie să rămână neschimbată în timp, ci trebuie ajustată adesea în funcție de noile priorități, necesități și resurse disponibile.

- Noile realități demografice și economice, la care ne-am referit anterior, de asemenea demonstrează necesitatea unei schimbări.

- Ratificarea unor convenții internaționale, care dictează anumite schimbări în sistemul administrativ, de ex., Carta Europeană „Exercițiul Autonom al Puterii Locale”.

- Și, nu în ultimul rând, insistența partenerilor externi.

Anume la acest aspect am dori să ne oprim în cele ce urmează. În ultimii 10 ani, s-a creat impresia că cele mai multe reforme (exemplul clasic – reforma justiției) este mai dorită de partenerii externi decât de autoritățile din Republica Moldova. Este valabil și în cazul reformei administrativ-teritoriale. În acest sens, putem aduce următorul argument – chiar și studiile în care se examinează opțiunile de reformă administrativ-teritorială pentru Republica Moldova sunt efectuate nu din banii Guvernului, ci la comanda partenerilor externi. De exemplu, avem:

- 2010 – Studiu analitic privind structura administrativ-teritorială optimală pentru Republica Moldova – comandat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare [14];

- 2015 – Raport privind opțiunile pentru reorganizarea structurii administrativ-teritoriale în Republica Moldova – comandat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women), finanțat de Guvernele Danemarcei și Suediei [11];

- 2018 – Studiu privind scenariile de reformă administrativ-teritorială – comandat de GIZ (Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei) [15].

Totodată, atunci când se poartă discuții privind necesitatea reformei, observăm că în favoarea ei se pronunță doar experții internaționali sau cei independenți, iar oficialii guvernamentali evită cu grijă acest subiect, cu rare excepții. În actualul program de guvernare, sunt stabilite 4 priorități, iar reforma nu este una dintre ele.

Astfel, comparând necesitatea cu prioritățile naționale, observăm că reforma nu are întâietate pe lista priorităților Guvernului, unde se regăesc, în ordine, combaterea pandemiei, reforma justiției, majorarea pensiilor și restabilirea finanțării externe [10]. Deși conștientizată ca fiind necesară, nu sunt întruniți pași concreți în domeniul reformei, cu excepția unor sporadice grupuri de lucru sau platforme de discuție. Și, după cum am menționat deja, despre reformă în mass-media discută mai ales experții independenți sau reprezentanții Congresului Autorităților Locale din Moldova, mai puțin oficialii guvernamentali. Concluzia nu poate fi decât una – necesitatea este conștientizată și la nivel național, și la nivel internațional, dar prioritățile sunt cu totul altele.

Plus că la prioritățile existente în 2021 s-a mai adăugat și o nouă realitate geopolitică din 2022, și anume situația din Ucraina. De menționat că în Ucraina au fost efectuate robuste reforme administrativ-teritoriale, dar actualmente, acest lucru nu mai interesează pe nimeni, din motive evidente.

Argumentele aduse mai sus ne demonstrează că orice implementare a unei reforme administrativ-teritoriale în Republica Moldova este, indubitabil, o provocare.

Reforma administrativ-teritorială în Republica Moldova: provocare. Dex-ul limbii române definește provocarea în felul următor: 1) invitație sau chemare a cuiva pentru a face ceva (de ex., a participa la o competiție), 2) a aduce în discuție, a disputa, a cere, a stimula.

Primul lucru care trebuie scos în evidență este că de fapt, orice etapă a reformei administrativ-teritoriale în Republica Moldova a fost o provocare.

Astfel, prima etapă în reformarea administrației publice locale a fost inițiată de Legea cu privire la bazele autoadministrării locale, adoptată de Parlament la 10 iulie 1991. A inițiat implementarea unui nou sistem de administrație publică locală în două

niveluri: la primul nivel - comune, orașe; la al doilea nivel - județ. Totodată se stabilesc și autoritățile publice pentru fiecare nivel: consiliile comunale, orașenești, primarii și respectiv consiliile județene [16, p. 65]. Și imediat autoritățile au avut de înfruntat o primă provocare – lipsa cadrului normativ, pentru că Republica Moldova era divizată din punct de vedere administrativ în: sate, orașe, orașele, raioane, deci prevederile acestei legi nu puteau fi implementate. Urma ca Parlamentul Republicii Moldova să adopte legea privind organizarea administrativ-teritorială. Tentativa a eșuat deoarece atât primul Parlament (1990), cât și cel de-al doilea (1994) nu au creat un nou cadru administrativ-teritorial [16, p. 65].

A doua etapă a reformei (numită de tranziție) se raportează la anul 1994, când modificările la sistemul sovietic de organizare administrativă au fost aprobate legal [16, p. 66]. Și aici apare o nouă provocare - crearea unității teritoriale autonome Găgăuzia, pe criterii etnice, care include 3 raioane. Pentru celelalte unități administrativ-teritoriale s-a păstrat modelul sovietic. Teritoriul țării a rămas divizat în 40 de raioane, inclusiv cinci raioane din stânga Nistrului. Numărul unităților administrativ-teritoriale – 923. Statut de municipiu au primit 4 orașe: Chișinău, Bălți, Bender și Tiraspol [16, p. 66].

Cea de-a treia etapă în reformarea administrației publice locale a demarat în 1998, când a fost adoptată Legea nr. 186/1998 privind administrația publică locală, urmată de adoptarea Legii nr. 191/1998 privind organizarea administrativ-teritorială (implementate din 1999).

La baza adoptării acestei decizii de reformare au stat câțiva factori, dintre care nu toți de ordin intern. Astfel, anul 1998 este anul crizei financiare din Rusia și a defaultului rublei, care a afectat negativ și Republica Moldova. Pe 2 noiembrie, cursul leudolar a săltat de la 6,5 la 10, într-o singură zi. Iar consecințele nu au întârziat să apară:

au crescut prețurile la produsele petroliere și tarifele la energie cu 60-70%, provocând scumpiri în lanț [3]. Astfel, dificultățile comerțului exterior au fost dublate de o criză energetică fără precedent [3], iar mai toate legile esențiale adoptate în acest an – reforma administrativă, legea administrației publice locale, deetatizarea întreprinderilor energetice, chiar și legea bugetului - au fost condiționate de Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială, care suspendaseră finanțarea în 1997 [3]. Deci, simpla adoptare a deciziei de reformare a fost o provocare fără precedent pentru guvernării de atunci. Reforma a fost adoptată în condițiile unei crize economice și energetice fără precedent, și la insistența, să nu spunem chiar – presiunea, partenerilor externi. Și aici se observă multe similitudini cu situația în care ne aflăm acum în 2022.

În rezultatul reformei, în locul celor 40 de raioane s-a produs consolidarea unităților administrativ-teritoriale de nivelul doi: 10 județe, municipiul Chișinău, Unitatea Teritorial-Autonomă Găgăuzia (UTAG). Ca rezultat, numărul unităților administrativ-teritoriale s-a micșorat de la 826 până la 644, dintre care: 12 municipii, 43 de orașe și 589 de sate (comune) care înglobau 1533 de localități [16, p. 67]. Aceasta s-a produs pe calea comasării localităților cu o populație mai mică de 2 500 de locuitori. La nivelul fiecărui județ, al municipiului Chișinău și UTAG, a fost legiferată instituția prefectului, acesta fiind reprezentant al Guvernului în teritoriu [16, p. 68].

Și aici autoritățile s-au confruntat cu o nouă provocare – lipsa susținerii reformei. Astfel, populația a interpretat reforma strict prin prisma distanței fizice de parcurs, ceea ce a generat nemulțumiri. Conform declarațiilor publice a opoziției, administrația publică locală a fost îndepărtată de cetățeni.

La etapa următoare, care este numită informal „Reforma anti-reformă”, în care deciziile de reformare au fost luate în 2001 cu

implementare din 2003, au fost lichidate județele și s-au format 32 de unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea (raioanele), la care se adaugă municipiile Chișinău și Bălți. De asemenea, în componența Republicii Moldova intră și două Unități teritoriale autonome: UTA Găgăuzia (UTAG) și Unitățile administrativ-teritoriale din Stînga Nistrului (UTAN). Totodată, s-a mărit numărul unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi, de la 644 până la 915 unități [16, p. 68]. Totodată, organizarea și funcționarea administrației publice locale a fost legiferată prin Legea Republicii Moldova privind administrația publică locală, nr. 123 din 18.03.2003 (actualmente abrogată) [8], conform căreia:

- La nivel de raion a apărut o autoritate nouă, președintele raionului, autoritate executivă unipersonală aleasă din rândul consilierilor raionali,

- În locul prefecturilor lichidate s-au instituit oficiile teritoriale ale Aparatului Guvernului, actualele oficii ale Cancelariei de Stat [16, p. 68].

Imperfecțiunea acestei legi a determinat necesitatea unei noi legi privind administrația publică locală, nr. 436/2006, modificată de foarte multe ori și în vigoare până astăzi.

După 2009, reformarea administrației publice locale este percepută prin prisma procesului de descentralizare. Strategia Națională de Descentralizare adoptată în 2012 a preconizat câteva etape în transferul competențelor de la nivel central către alt nivel de administrare, în corelare cu activități de consolidare a capacităților administrative și instituționale ale autorităților publice locale [16, p. 69]. Și aici a apărut o nouă provocare, și anume s-a depistat că implementarea Strategiei de Descentralizare este imposibilă în condițiile actualei organizări administrativ-teritoriale.

Pe de altă parte, după peste 15 de ani de independență s-a ajuns în sfârșit și la o înțelegere integrată a conceptului de refor-

mă, când a avut loc introducerea abordării sistemice în conceptul de reformare a administrației. În toată lumea nu există reforma administrației publice centrale și reforma administrației publice locale, există doar reforma administrației publice. Evident, implementarea diferitelor reforme în perioade diferite cu ritmuri diferite nu este în folosul sistemului administrativ, iar în Republica Moldova din 1994 și până în anii 2000 se efectua când reforma administrației publice locale, când reforma administrației publice centrale. Astfel, conștientizarea și implementarea acestei abordări sistemice a fost de asemenea o provocare pentru autorități.

Între documentele care au o astfel de abordare sistemică este și Strategia privind reforma administrației publice (2016-2020), care pentru administrația publică locală prevedea „creșterea capacității administrative a unităților administrativ-teritoriale, reducerea fragmentării și raționalizarea structurilor” [13, pct. 43]. Remarcăm că o unitate administrativ-teritorială are capacitate administrativă dacă ea dispune de resurse materiale, instituționale și financiare necesare pentru gestionarea și realizarea eficientă a competențelor ce îi revin [9, art. 11]. Totodată, capacitatea administrativă este recunoscută ca fiind adecvată statutului legal al unei autorități publice locale atunci când cheltuielile administrative ale acesteia nu depășesc 30 la sută din suma totală a veniturilor proprii [9, art. 11].

Guvernul planifica să implementeze reforma administrativ-teritorială până în 2019, pentru ca alegerile locale ordinare să aibă loc în noi condiții administrativ-teritoriale [16, p. 77]. După alegerile locale din 2019 nu se poate efectua reforma în următorii 4 ani. Motivul este Hotărârea Curții Constituționale nr. 10 din 19.02.2002, hotărâre care nu permite organizarea de noi alegeri în perioada exercitării mandatului unui oficial deja ales, care nu poate fi întrerupt nejustificat [5, pct. 2], deci reforma administrativ-

teritorială va fi înghețată până la alegerile locale din 2023.

După cum vedem, efectuarea de reforme administrativ-teritoriale a fost mereu o provocare în Republica Moldova. La lista deja destul de lungă a provocărilor enumerate mai sus se adaugă și câteva provocări actuale, identificate de autorul prezentului articol, și anume:

- Timpul redus. Am menționat că orice reformă trebuie adoptată până în 2023, pentru ca alegerile locale din 2023 să se desfășoare în noile realități administrativ-teritoriale. În caz dacă alegerile locale se vor desfășura în condițiile actuale, reforma urmează să fie amânată până în 2027, pentru că am menționat deja, aleșii locali trebuie să își exercite mandatul pe un termen de 4 ani, el neputând fi întrerupt nejustificat.

- Costuri, în primul rând politice, ale reformei. Dat fiind faptul că reforma este, în esență, una de optimizare, adică de reducere a unităților administrativ teritoriale de nivel unu (sate, comune) și de nivel doi (raioane), iar cuvântul „optimizare” este perceput foarte negativ de populație, decidenții înțeleg că o astfel de reformă o să-i coste scump. Cu atât mai mult, cu cât toate optimizările de rezonanță în Moldova au dus la faptul că cei care le-au efectuat nu au fost realeși. Ne referim aici și la optimizarea școlilor, și la comasarea ministerelor, și la comasarea raioanelor în 1998.

- Asigurarea continuității reformei. Am menționat deja că tradițional cei care optimizează nu sunt realeși. Acest lucru s-a întâmplat și după reforma administrativ-teritorială din 1998, atunci când opoziția și-a stabilit drept platformă electorală principală în 2001 revenirea la raioane, lucru pe care în ultimă instanță l-a și realizat. Din acest motiv, e nevoie ca cei care vor lua decizia de reorganizare administrativ-teritorială să aibă siguranța menținerii reformei și în cazul în care configurația puterii se schimbă.

- Rezistența funcționarilor. Deja există autorități locale, în special primari, care susțin deschis reforma: rezistența vine însă de la personalul administrației publice locale. În special la nivel doi, avem o rezistență mare a funcționarilor publici care sunt interesați în primul rând de menținerea locului de muncă. Din acest motiv, reforma trebuie să vină cu o foarte bună explicație a traseelor profesionale ulterioare a acestor persoane.

- Migrația funcționarilor din administrația publică locală în alte sectoare (sau, mai grav, peste hotare) dacă se va merge pe un scenariu matematic de optimizare, așa cum s-a întâmplat cu funcționarii din administrația publică centrală în rezultatul comasării ministerelor.

- Lipsa infrastructurii și a transportului. Comasarea unităților administrativ-teritoriale presupune și anumite premise materiale, inclusiv existența comunicațiilor între satele și comunele care urmează a fi comasate, lucru care nu este întotdeauna valabil în teritoriu.

- Depopularea continuă. E posibil ca atunci când reformele să fie în sfârșit implementate, iar beneficiile așteptate să se producă, să nu mai rămână în țară cetățeni economici activi care să le culeagă roadele. Din acest motiv, depopularea țării este și ea o provocare constantă.

Totuși, aceste provocări sunt și oportunități, și, odată gestionate adecvat, ar putea neîndoielnic să contribuie la o realizare cu succes a reformei.

Care ar fi beneficiile actuale ale unei reforme administrativ-teritoriale? Ele sunt arhicunoscute, așa că pur și simplu le enumerăm:

1) Se vor mări veniturile administrației publice locale prin faptul că va spori nr. de contribuabili într-o unitate administrativ-teritorială;

2) Vor fi atrase mai ușor proiecte, pentru că capacitatea administrativă va spori;

3) Se vor face economii substanțiale la cheltuielile de personal și de întreținere;

4) Cât n-ar fi de straniu, dar pandemia COVID-19 este și ea o oportunitate. În condiții de pandemie, unde s-a trecut totul pe online, nu a contat așa de mult distanța fizică până la autoritatea sau instituția publică. Cu alte cuvinte, drumuri și transport nu sunt peste tot, dar Internetul este disponibil în întregul stat. Deci, argumentul principal contra oricărei comasări, și anume îndepărtarea fizică de cetățean, își pierde din actualitate.

În concluzie, reforma administrativ-teritorială trebuie abordată foarte înțelept și chibzuit, pentru a i se asigura o durabilitate,

iar acest lucru presupune în primul rând susținerea din partea 1) politicului și 2) a populației. Atât politicul, cât și populația trebuie să conștientizeze că realitatea existentă nu mai corespunde celei în care a fost făurită actuala organizare administrativ-teritorială, fiind necesare schimbări rapide. Totodată, experiențele negative de reformare din Republica Moldova, și nu ne referim aici doar la reformele administrative, au făcut atât cetățenii, cât și guvernarea să manifeste o poziție destul de rezervată față de reforme, motiv din care implementarea (mai mult chiar – inițierea!) unei reforme administrativ-teritoriale în Republica Moldova este indubitabil o provocare.

BIBLIOGRAFIE

1. Anuarul Statistic al Republicii Moldova 2002. Chișinău: Departamentul Statistică și Sociologie al Republicii Moldova, 2002, 557 p.
2. Anuarul statistic al Republicii Moldova 2020. Chișinău: Biroul Național de Statistică, 2020, 473 p.
3. Basiul V. Moldova. Un sfert de secol, <https://moldova.europalibera.org/a/27902654.html> (vizitat pe 25.05.2022 12:48:52).
4. Dicționarul explicativ al limbii române, <https://dex.adrianvintu.net/> (vizitat pe 25.05.2022 12:28:42).
5. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 10 din 19.02.2002 pentru controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 807-XV din 5 februarie 2002 „Cu privire la stabilirea datei alegerilor locale generale”. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 07.03.2002, nr. 33-35.
6. Legea privind organizarea administrativ - teritorială a Republicii Moldova, nr. 764-XV din 27.12.2001. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 29.01.2002, nr. 16.
7. Legea Republicii Moldova privind administrația publică locală, nr.436-XVI din 28.12.2006. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 09.03.2007, nr. 32-35/116.
8. Legea Republicii Moldova privind administrația publică locală, nr. 123 din 18.03.2003. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 19.03.2003, nr. 211 (abrogată)
9. Legea Republicii Moldova privind descentralizarea administrativă nr. 435-XVI din 28.12.2006. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 02.03.2007, nr. 29-31/91.
10. Programul de Activitate al Guvernului Republicii Moldova. https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/programul_de_activitate_al_guvernului_moldova_vremurilor_bune.pdf (vizitat pe 15.12.2021 12:26:45).
11. Raport privind opțiunile pentru reorganizarea structurii administrativ-teritoriale în Republica Moldova. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/raportul_privind_optiunile_pentru_reorganizarea_structurii_administrativ-teritoriale_in_republica_moldova_elaborat_in_martie_2015_.pdf (vizitat pe 15.12.2021 14:15:09).

12. Sîmboteanu A. Reforma administrației publice în Republica Moldova. Chișinău: Muzeum, 2001. 174 p.

13. Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 911 din 25.07.2016. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 12.08.2016, nr. 256-264

14. Studiu analitic privind structura administrativ-teritorială optimală pentru Republica Moldova. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/studiul_analitic_privind_structura_administrativ-teritoriala_optimala_pentru_republica_moldova_realizat_in_anul_2010.pdf (vizitat pe 15.12.2021 14:15:09).

15. Studiu privind scenariile de reformă administrativ-teritorială. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/studiul_privind_scenariile_de_reforma_administrativ-teritoriala_elaborat_in_decembrie_2018.pdf (vizitat pe 15.12.2021 14:15:09).

16. Șaptefrați T., Balan O., Popovici A. [et al.] Administrația publică locală. Chișinău: Academia de Administrare Publică, 2018, 250 p.

Prezentat: 27 mai 2022

E-mail: tivioleta@mail.ru